

رفتارهای نامطلوب دانش آموزان و شیوه های مدیریت آنها (۱۲) دانش آموز معترض^۱ و دانش آموز نق نقی^۲

مترجمان: فخرالسادات یوسفی طبایی / کارشناس ارشد روان شناسی (دبیر باغچه بان شماره ۴)
مهناز زمانی وایقان / دبیر باغچه بان شماره ۴

در ادامه سلسله بحث هایی که در شماره های پیشین با عنوان رفتارهای نامطلوب دانش آموزان و شیوه های مدیریت آنها ارایه گردید، در این بحث به بررسی و تحلیل رفتار نامطلوب دیگری می پردازیم. اعتراض و نق نقی بودن از رفتارهای نامطلوب و متداول دیگری است که در این شماره مورد تجزیه و تحلیل قرار می گیرد.

دانش آموز معترض

الف: نشانه های رفتار

- رفتارها و شیوه های خاص برخورد این دانش آموز در خانه و مدرسه اینگونه اند از:
- همواره در شرایطی است که مانع از انجام دادن کار توسط خود می شود.
 - به مقررات کلاس معترض بوده و ادعا می کند که این مقررات «ناعادلانه» است.
 - نسبت به تغییرات در زندگی روزمره معترض است.
 - هنگامی که معلم بهانه های^۳ او را مانند «مادرم برگه ام را در لباس هایم شسته» و یا «من نمی توانم کتاب مورد نیازم را در کتابخانه پیدا کنم» که فکر می کند معتبر است، نمی پذیرد، به معلم اعتراض می کند.
 - آمادگی انجام «کار کلاسی» را ندارد.
 - پشت سر هر فرد دیگری است.
 - مرتب از دیگران چیزی قرض می گیرد.
 - به زمان بیشتری نیاز دارد.
 - پیش از آنکه بهانه تراشی، شکایت^۴ و ناله^۵ کند، اعتراض می کند. (توجه کنید بین این مفاهیم تفاوت وجود دارد).
 - به کارهای کلاس معترض است زیرا اعتقاد دارد آنها یا طولانی بوده و یا برنامه های زیاد وی را قطع می کنند.

ب: آثار و پیامدهای رفتار

- رفتار این دانش آموز چه اثری بر آموزگاران، والدین و همکلاسی های او می گذارد و چگونه محیط مدرسه و خانواده وی را تحت تأثیر قرار می دهد؟
- وقت تلف می شود و نظم کلاس بر هم می خورد.
 - برای همکلاسی ها ایجاد مزاحمت می کند.
 - معلم به دلیل درخواست های مکرر این دانش آموز و کمک بیشتر به او، اذیت می شود.
 - ممکن است معلم به دلیل اعتراض پی در پی این دانش آموز عصبانی شود.

ج: راهکارهای عملی

- به منظور مدیریت صحیح رفتار چنین دانش آموزی باید:
- ✓ دلایل این رفتار نامطلوب را مشخص کنید.
 - ✓ دانش آموزی را که نیاز به عرض اندام دارد، با دقت زیر نظر بگیرید.
 - ✓ روش ها، مراحل و تکنیک های ویژه ای را در خانه و مدرسه به کار ببندید تا وی مجبور به اصلاح یا تغییر رفتار خود شود.
 - علت اولیه ی این رفتار نامطلوب توجه است، این دانش آموز ممکن است احساس کند که مورد توجه لازم و مناسب واقع نشده همچنین این دانش آموزان قادر به ایجاد ارتباط با همسالان نمی باشد یا ممکن است احساس

کند که قادر به انجام کارهای تحصیلی نیست و به خاطر سرپوش گذاشتن به درد ناشی از «شاگرد خوب نبودن» مرتب اعتراض می‌کند. از جمله نیازهای ثانویه‌ای که باعث ایجاد چنین رفتاری می‌گردند نیاز به پیشرفت است. همچنین این اعتراضات ممکن است روشی برای ابراز وجود این دانش‌آموز باشد و او با این شیوه می‌خواهد بگوید، «من وجود دارم» و یا فقط مقداری کنترل بر زندگی خود داشته باشد. این احتمال نیز وجود دارد که قدرت دانش‌آموز از سوی بزرگترها مورد تردید واقع شده و وی با اعتراض قصد اثبات قدرت خود را دارد. بنابراین این مسأله باید مورد توجه قرار گیرد.

در این بخش به پاره‌ای از اقدام‌هایی که می‌تواند به دانش‌آموز معترض کمک کند تا رفتارهای متعادل‌تری را در پیش بگیرد، اشاره می‌شود:

۱. اعتراض‌های دانش‌آموز معمولاً همراه با کلمه «اما» و «ولی» است. اغلب چنین عباراتی را برای بیان اعتراض به کار می‌برد: اما... من نمی‌دانم چطور این را انجام دهم. و یا «ولی» شما نگفتید من این کار را امروز باید انجام می‌دادم. و یا «اما... من وقت ندارم». در واقع این پاسخ توسط دانش‌آموزی است که درخواست و یا انتظار بیشتری دارد، در واقع این دانش‌آموز با اعتراض خود درخواست تمدید تاریخ انجام تکلیف و یا کمک بیشتر معلم را دارد.

۲. دانش‌آموز معترض احتمالاً هنوز هم علاقمند به انجام تکالیف کلاسی است. این امر برای آموزگاری که می‌خواهد اعتراض او را در کلاس اداره کند بسیار حیاتی است.

بنابراین علت اعتراض را تحلیل نمایید و به منظور بررسی علت اعتراض چهارسوال زیر را مورد ارزیابی قرار دهید:

✓ آیا اعتراض با نوعی زیرکی و هوشمندی همراه است؟

✓ آیا اعتراض همراه با جهالت و نادانی است؟
✓ آیا اعتراض از روی هیجان است؟
✓ آیا اعتراض تحلیلی است؟

۳. به هر اعتراضی گوش فرا دهید. اگر اعتراض به‌جا است آن را در کلاس اثر دهید. ولی باید توجه کنید که توصیه‌ی شما باید از اعتراض دانش‌آموز، مهم‌تر باشد تا اعتراض‌کننده احساس چیرگی بر کلاس را نداشته باشد.

۴. چنانچه دانش‌آموز اشتباه کرد او را تربیت کنید و به او متذکر شوید که این یک باید است.

۵. به منظور مدیریت دانش‌آموز معترض از سه تکنیک می‌توانید بهره‌گیرید که عبارت‌اند از پرسیدن به جای صحبت کردن، دادن مزایا به جای اتمام حجت و ایجاد اطمینان به جای تقاضا کردن.

۶. تصویر نکنید که شما باید به کارها و یا حرف‌های این دانش‌آموز (چه مورد تأیید باشد چه نباشد) پاسخ دهید. اغلب یک پاسخ غیرقضاوتی که در آن تمجید و انتقاد نیست که بهترین پاسخی است که معلم می‌تواند در رابطه با این شاگرد داشته باشد. این پاسخ به دانش‌آموز این فرصت را می‌دهد که در مورد خودش داوری کند. ممکن است داوری دانش‌آموز خشن بوده و یا به زمان بیشتری احتیاج داشته باشد. بنابراین توصیه می‌شود پیش از اینکه دانش‌آموز را مؤاخذه کنید تکنیک «پاسخ غیرقضاوتی» را در مورد فرد معترض بکار ببرید.

د: اشتباه‌های متداول در رویارویی با این دانش‌آموز
برخی قضاوت‌های نادرست و خطاهایی که معمولاً در رویارویی با این دانش‌آموز اتفاق می‌افتد و می‌تواند منجر به تثبیت رفتار یا تشدید آن شود عبارت‌اند از:

۱. هیجان نشان دهید.
۲. طوری واکنش نشان دهید که گویا اعتراض وی نوعی توهین به شما بوده است.

۳. فرد معترض را تنبیه کنید.
۴. دانش آموز را تهدید کنید که مسایل وی را به اطلاع والدینش می‌رسانید.
۵. بگویید این دانش آموز ناموفق خواهد بود.
۴. معلم عاجز می‌شود و ممکن است سرانجام عصبانی شود.
۵. معلم ممکن است به سوی پرسش ناعادلانه از وی هدایت شود.
۶. ممکن است معلم به خاطر تحت فشار بودن در مقابل رفتار این دانش آموز، امتیازی بدهد.

دانش آموز نق نقی

الف: نشانه‌های رفتار

- رفتارها و شیوه‌های خاص برخورد این دانش آموز در خانه و مدرسه عبارت‌اند از:
۱. راجع به هر آنچه که فکرش را بکنید (امتحانات ، نمره کلاسی ، تکالیف کلاسی و ...) نق می‌زند .
 ۲. در مورد هر چیزی گردن کج کرده ، قشقرق راه انداخته ، ناله و گریه راه می‌اندازد ، حتی در ارتباط با روابطش با دیگران نالان است .
 ۳. به ظاهر علت ناراحتی وی خودش و مسئولیت‌پذیری او می‌باشد .
 ۴. از کار متنفر بوده و راجع به کار نق می‌زند در حالی که خیلی هم کار نمی‌کند.
 ۵. همواره مدعی است که مورد توجه دیگران واقع می‌شود.
 ۶. او از به چالش کشیده شدن می‌ترسد و وقت زیادی را تلف می‌کند.
- ج: راهکارهای عملی
- به منظور مدیریت صحیح رفتار چنین دانش آموزی باید:
- ✓ دلایل این رفتار نامطلوب را مشخص کنید.
 - ✓ دانش آموزی را که نیاز به عرض اندام دارد ، به دقت در نظر بگیرید .
 - ✓ روش‌ها، مراحل و تکنیک‌های ویژه‌ای را در خانه و مدرسه، به کار ببندید تا کودک مجبور به اصلاح یا تغییر رفتار خود شود.
- علت اولیه‌ی بروز این رفتار توجه است، فرد نق نقی این رفتار را به کار می‌بندد تا دیگران متوجه حضور او شوند. همچنین از دیگر دلایل این رفتار می‌توان به نیاز به توسعه روابط دوستانه‌ی قوی با دیگر افراد (شاید یک بزرگسال) و نیاز به پیشرفت اشاره کرد. وی ممکن است تا حدی احساس بی‌کفایتی کند یا به مدرسه خصومت ورزد و سعی کند تا حدی به طریقی با دیگران درگیر شود. فرد نق نقی سعی می‌کند تا دیگران به وجود او پی‌برند و در واقع دوست دارد که بر آنچه در کلاس رخ می‌دهد کنترل داشته باشد. هرچند که به ظاهر به گونه‌ای برخورد می‌کند که نیازمند یک رئیس است.

ب: آثار و پیامدهای رفتار

- رفتار این دانش آموز چه اثری بر آموزگاران ، والدین و همکلاسی‌های او می‌گذارد و چگونه محیط مدرسه و خانواده وی را تحت تأثیر قرار می‌دهد؟
۱. همکلاسی‌ها هم ممکن است شروع به نق زدن کنند.
 ۲. در کلاس ناهماهنگی ایجاد می‌شود.
 ۳. ممکن است هم کلاسی‌ها، فرد نق نقی را به خاطر رفتارش طرد کنند و یا به او بخندند.
- در این قسمت به اقدام‌هایی که می‌تواند به دانش آموز نق نقی کمک کند تا رفتارهای متعادل‌تری را در پیش گیرد، اشاره می‌شود.
۱. علت نق نقی بودن این دانش آموز را پیدا کنید. « علت

صحبت کنید و مثال‌های ویژه‌ای را به کار ببرید.

۹. خودپنداره این دانش‌آموز را تقویت کنید.

۱۰. در صورت لزوم والدین را درگیر موضوع کنید و سعی کنید مشکل را رفع کنید. سعی کنید در خانه و مدرسه از رویه همسانی در تقویت استفاده کنید.

۱۱. به دانش‌آموز طرحی پیشنهاد کنید تا راه‌حلی برای نق نق زدن خود بیابد یا اطلاعاتی پیشنهاد کنید تا مشکل نق زدن او را دربرگیرد.

د: اشتباهات متداول در رویارویی با این دانش‌آموز

برخی قضاوت‌های نادرست و خطاهایی که معمولاً در رویارویی با این دانش‌آموز اتفاق می‌افتد و می‌تواند منجر به تثبیت رفتار یا تشدید آن شود، عبارت‌اند:

۱. وقتی این دانش‌آموز کاری برای انجام دادن ندارد، نادیده گرفته شود.

۲. مانند خود فرد نق نقی عمل کنید و با حالت تدافعی با او برخورد کنید.

۳. به گونه‌ای برخورد کنید که رفتار این دانش‌آموزان در سایر دانش‌آموزان تفکر منفی ایجاد کند.

۴. به او امتیازهایی بدهید.

۵. سازگاری به وجود نیاید.

۶. تمام نق‌نق‌های وی رد شود.

۷. با دانش‌آموز مانند یک کودک رفتار شود.

۸. در مقابل این رفتار دانش‌آموز، رفتار خشن نسبت به همه در پیش گرفته شود.

چيست؟ آیا این حالت فقط در خانه است یا مشکل سلامتی است یا چیز دیگر؟ ریشه‌های نق‌نقی بودن را بیابید تا زمانی که علت را متوجه نشده‌اید هیچ اقدامی نکنید؛ حتی وقت، خود را صرف پرسش مستقیم از وی نکنید.

۲. وقتی که با این دانش‌آموز صحبت می‌کنید به وی اجازه دهید که هر کاری که دوست دارد را انجام دهد.

۳. از وی بخواهید موضع خود را مشخص کند و به وی بگوید هر کاری که می‌خواهی انجام بده. همچنین متذکر شوید که هر گزینه‌ای که انتخاب کند مسئولیت عواقب آن را هم بر عهده خواهد داشت.

۴. دانش‌آموز باید بفهمد که از دست‌اش عصبانی هستید. به او بگویید: تو روش تدریس مرا خراب می‌کنی و من این روش را دوست ندارم. به وی بگویید: اگر «تو» نمی‌توانی کاری انجام بدهی، تقاضای کمک کن، اما راجع به آن نق زن».

۵. به وی بگویید، کار مدرسه آسان نیست، یادگیری کار مشکلی است. هرگز به او نگویند که کار آسانی است. او نباید ناله کند. چنین تاکتیک‌هایی یک امتیاز و یا عذرخواهی می‌باشد و کارایی ندارد.

۶. به منظور همراه کردن این دانش‌آموز در مسیر موفقیت، می‌توانید تکلیف را با کار کلاسی آسانی شروع کنید که به آسانی به پایان می‌رسد.

۷. به فرد نق‌نقی مسئولیت رهبری بدهید تا به او نشان دهید که چگونه می‌تواند مسئولیت پذیر باشد.

۸. وقتی رفتار نق‌نقی او شروع می‌شود با دانش‌آموز

پی‌نوشت‌ها:

1. The Objector

3. Excuses

5. Complaints

2. The Griper

4. Alibis

منبع:

[http://www.disciplienhelp.com/teacher/detail\[online\]available](http://www.disciplienhelp.com/teacher/detail[online]available)